

Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL)

Višnjićeva 8

11000 Beograd

E-mail: ratel@ratel.rs; javnekonstultacije@ratel.rs

Beograd, 21.11.2014.godine

Komentari na Pravilnik o izmeni i dopuni Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio-frekvencija

Poštovani,

Povodom javnih konsultacija o nacrtu Pravilniku o izmenama i dopunama Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio-frekvencija, koji je Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge pokrenula 09. novembra 2014.godine, Telenor dostavlja sledeće mišljenje, komentare i predloge.

Predlog za izmene nacrtu Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio-frekvencija (u daljem tekstu: nacrt Pravilnika):**Član 2:** Korišćenje frekvencija u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži

1. Pozdravljamo odluku Agencije da kod regulisanja visine naknade za korišćenje radio-frekvencija u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži sa duplesnim načinom rada ne uslovljava više korišćenje frekvencija sa primenom određenih tehnoloških standarda, već se korišćenje frekvencija tretira na principu servisne i tehnološke neutralnosti.
2. Takođe pozdravljamo odluku Agencije da je kod definisanja metode obračuna naknade uključen i frekvenzijski opseg 800 MHz koji trenutno nije raspodeljen za korišćenje za javne elektronske komunikacije. S tim u vezi postavljamo pitanje iz kojih razloga nisu uključeni i drugi frekvenzijski opsezi koji su prema Planu namene definisani za javne elektronske komunikacione usluge (2,6GHz; 3,5GHz).
3. Nacrtom Pravilnika povećana je vrednost parametara „osnovice“ u formuli, koji se izražava u dinarima, za obračun naknade za korišćenje frekvencija u javnoj mobilnoj komunikacionoj mreži sa 90.000 na 110.000 dinara. Na ovaj način povećana je naknada u slučaju Telenora za ukupno dodeljene frekvencijske za 22,22%, odnosno respektivno za svaki opseg za 22,22%.

Razlozi povećanja vrednosti ovog parametara su potpuno nepoznati, kako u okviru nacrtu Pravilnika, tako ni u pozivu Agencije na javne konsultacije. Smatramo da posebno treba definisati kriterijume utvrđivanja vrednosti „osnovice“, kako se ne bi dešavalo da se njena vrednost menja prilikom svakih izmena predmetnog Pravilnika na nepoznat način. Iz tih razloga smatramo da vrednost osnovice ne treba povećavati i da ostane i dalje 90.000 dinara.

Povećanje naknade za korišćenje frekvencija u javnim mobilnim mrežama se predlaže neposredno pre sprovođenja javnog nadmetanja za dodelu preostalog slobodnog opsega na 1800 MHz, a zatim i ostalih opsega. Očigledno je da će se usvajanjem predloženog povećanja godišnje naknade za korišćenje frekvencija za javne mobilne mreže, povećati i njihova cena u toku nastupajućih postupaka javnog nadmetanja za raspodelu dodatnih opsega. Smatramo da se na ovaj način direktno nameću veći finansijski nameti javnim mobilnim operatorima, koji će posledično umanjiti investicije za dalji razvoj MBB usluga.

Želimo da napomenemo da je visina „osnovice“ različito utvrđena za različite službe, a što dodatno ukazuje na nejasnoću politike naplaćivanja prava korišćenja radio-frekvencijskog spektra.

4. U vezi sa obračunom naknade za korišćenje frekvencija u frekvencijskom opsegu 2100 MHz smatramo da treba razdvojiti slučaj korišćenja dodeljenih kanala od nekorišćenja dodeljenih kanala. Naime, u ovom opsegu dodeljen je po jedan TDD kanal svim mobilnim operatorima. Iz tehnoloških razloga ovaj kanal se još uvek ne koristi u našoj zemlji, te nema ni korisnika TDD sistema. Primenjujući propisanu formulu koeficijent K_t ima vrednost „0“ i naknada ne treba da se primenjuje.

Pored toga, kod TDD kanala (Time-Division Duplexing) koristi se dupleksni način rada putem vremenskog multipleksiranja govornih kanala i zauzima se samo jedna frekvencija, odnosno zauzima se samo jedan podopseg, za razliku od ostalih FDD kanala (Frequency-Division Duplexing) kada se zauzimaju dva podopsega za dupleksni način rada. Iz razloga efikasnosti korišćenja frekvencija smatramo da ovakve slučajeve treba drzgačije tretirati i posebno definisati.

Predlog za izmene ostalih članova osnovnog Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio-frekvencija (u daljem tekstu: osnovni Pravilnik):

Telenor smatra da u nacrt Pravilnika treba uključiti i druga pitanja osnovnog Pravilnika i predlaže sledeće dodatne izmene:

1. Član 1: Predmet

U opisu predmeta osnovnog Pravilnika definisano je da se naknada za korišćenje frekvencija utvrđuje za radio-stanicu u pojedinim službama. Smatramo da predmet osnovnog Pravilnika treba da se referira na korišćenje frekvencija, koje po definiciji podrazumeva način korišćenja frekvencija putem radio-stanice. Pored toga, radio-stanica kao faktor za konačan obračun ne uzima se u obzir za sve vrste službi, kao na primer za javnu mobilnu komunikacionu službu, bez obzira što je u čl.6 naglašeno da se korišćenje frekvencija naplaćuje za baznu stanicu u radio-mreži.

Iz ovih razloga predlažemo da se definicija predmeta Pravilnika izmeni tako da glasi:

„Ovim pravilnikom utvrđuje se visina naknade za pravo korišćenja radio-frekvencija za radiodifuznu službu, mobilnu i fiksnu službu, javnu mobilnu službu, satelitsku službu i ostale službe.“

2. Član 4: Radio-frekvencije za radio-relejne stanice

Nacrtom izmena Pravilnika zadržan je i dalje isti princip proračuna naknade za korišćenje frekvencija za radio-relejne stanice, na koji dajemo sledeće primedbe I predloge:

- a) U važećem osnovnom Pravilniku godišnja naknada je definisana u odnosu na jednu radio-frekvenciju za svaku radio-relejnju stanicu, odnosno za svaku radio-stanicu uzima se u obzir širina kanala za svaku centralnu frekvenciju kanala i frekvencijski opseg u kojem se koristi radio-stanica, jednako tretirajući predajnu i prijemnu centralnu frekvenciju. Na ovaj način, za jednu dvosmernu radio-relejnju vezu naknada se obračunava za svaku predajnu i prijemnu radio-stanicu sa oba kraja veze, bez obzira što se jedna ista frekvencija koristi kao predajna ili prijemna, respektivno na oba kraja veze. Ovo znači da se za jednu dvosmernu radio-relejnju vezu zauzeta širina uparenog frekvencijskog kanala duplo naplaćuje prema danas važećoj formuli. Ukoliko se naknada

posmatra u odnosu na radio-frekvenciju, naplaćuje se četverostruko veća naknada u odnosu na jednu radio-frekvenciju.

Na ovu činjenicu Telenor je ukazivao u svojim brojnim dosadašnjim dopisima i tom prilikom izneo svoje predloge za unapređenje metodologije obračuna ove naknade. Posebno je naglašen predlog da se kod radio-relejnih veza prijemna frekvencija ne naplaćuje iz razloga zanemarljivog uticaja i da samo predajna frekvencija utiče na ograničavanje korišćenja frekvencijskog spektra.

Uvid u metodologiju obračuna naknada za korišćenje frekvencija u okolnim zemljama, kao i u ostalim zemljama Evrope, pokazuje da se kod dvosmernih radio-relejnih veza naplaćuje samo širina zauzetog frekvencijskog opsega jednog radio-kanala u donjem i pripadajućem gornjem opsegu u dupleksnom režimu rada, bez obzira da li se koriste za predaju ili prijemnu emisiju. Propisima drugih zemalja se čak naglašava da se u obzir uzima samo predajna frekvencija jednog radio-kanala.

S obzirom da u članu 4 osnovnog Pravilnika nije jasno objašnjen način konačnog obračuna za jednu radio-relejnu vezu kao celinu, a uzimajući u obzir gore navedene komentare, predlažemo da se u članu 4 osnovnog Pravilnika izmeni prva rečenica u smislu da se naknada obračunava u odnosu na dupleksni radio-kanal umesto na radio-frekvenciju i da glasi:

“Godišnja naknada za korišćenje jednog radio-frekvencijskog kanala za radio-relejnu stanicu utvrđuje se prema sledećoj formuli...”

b) S obzirom da formula za obračun naknade za korišćenje frekvencija za radio-relejne veze ne uzima u obzir faktor iskorišćenja namenjenog opsega, smatramo da u smislu efikasnosti korišćenja frekvencija treba uključiti faktor korišćenja jedne iste frekvencije, odnosno uvođenja faktora ukoliko se jedna ista frekvencija koristi na više lokacija na teritoriji države. Operatoru bi se naplaćivala naknada za jedan određen broj ponavljanja iste frekvencije, a preko ovog broja bi se primenjivao koeficijent čija bi se vrednost smanjivala u zavisnosti od broja ponavljanja.

Pored navedenih konkretnih predloga, želimo da naglasimo da efekti propisanih formula u osnovnom Pravilniku, kao i nacrtu Pravilnika i dalje rezultiraju u neprihvatljivo i neopravdano visoke godišnje naknade koje se obračunavaju tokom svih godina važenja dozvola za korišćenje frekvencija za radio-stanice. Na ovaj način dovodi se u pitanje isplativost razvoja 3G/MBB servisa i pratećih *backhauling* radio-relejnih veza na efikasan i ekonomičan način u narednom periodu. Iz navedenih razloga smatramo da je neophodno razmotriti umanjenje naplate korišćenja frekvencija i to na način koji će stimulisati investicije operatora u dalji tehnološki razvoj i na taj način omogućiti kvalitetne usluge za krajnje korisnike.

U cilju argumentovanja ove tvrdnje ukazujemo na nelogičnost da visina godišnje naknade za korišćenje frekvencija za radio-relejne veze od strane Telenora prevazilazi visinu naknade za skoro 30%, koju ova kompanija plaća na ime prihoda od prodaje ukupnih elektronskih komunikacionih usluga koje pruža. Imajući u vidu ovakav odnos naknada, kao i planirani razvoj mreža koje koriste radio-frekvencije, ovakve finansijske obaveze prema Agenciji postale su finansijski teret, što ne doprinosi razvoju dalje investicione atmosfere u oblasti elektronskih komunikacija.

Analizom metodologije obračuna godišnjih naknada za korišćenje frekvencija za radio-relejne veze došli smo do zaključka da naknade koje se primenjuju u Srbiji imaju najviše vrednosti u skoro svim frekvencijskim opsezima u odnosu na zemlje u okruženju. U prilogu se daje pregled ovih naknada i to za zemlje čija su dokumenta javno raspoloživa. Obračunate naknade nisu u potpunosti tačne s obzirom da ne raspoložemo svim potrebnim podacima, a naročito za specifične kriterijume. S obzirom da se principi i

formule za obračun ove naknade razlikuju po zemljama, izvršena je optimizacija parametara kako bi bilo moguće međusobno upoređenje. Detaljniji proračun po pojedinim zemljama je poslat Agencije putem posebnog dopisa.

Pored toga treba naglasiti da je radio-frekvencijski spektar zakonski određen kao javno ograničeno dobro i razumljivo je da politika naplaćivanja prava korišćenja frekvencijskog spektra predstavlja složeno pitanje. Upoređenje sa modelima naplaćivanja koji se primenjuju u drugim zemljama je teško sprovesti zbog različitog pristupa, kako prema principima obračuna za pojedine radio-službe, tako i prema nameni same naplate u smislu da li se koriste za pokrivanje troškova za upravljanje frekvencijskim spektrom, ili u potpunosti ili delimično postaju budžetska sredstva. S obzirom da pitanje naplaćivanja korišćenja radio-frekvencija, kao jedno od javnih dobara, nije usklađeno između Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara, koji je još uvek u statusu nacрта, smatramo da je neophodno ubrzati aktivnosti na usklađivanju ova dva zakona i uspostaviti principe koji će pre svega obezbediti racionalno, efikasno i ekonomično korišćenje radio-frekvencijskog spektra.

Srdačno,

Telenor d.o.o.

SRBIJA											Prilog
Godišnja naknada za RR link u EUR		EUR/DIN		21.10.2014.		120					
Širina kanala / Frekvencijski opseg		6GHz	7GHz	11GHz	13GHz	15GHz	18GHz	23GHz	26GHz	28GHz	38GHz
7MHz		534	534	427	427	427	427	320	320	320	267
14MHz		1.067	1.067	854	854	854	854	640	640	640	534
28MHz		1.601	1.601	1.281	1.281	1.281	1.281	960	960	960	800
56MHz		2.668	2.668	2.134	2.134	2.134	2.134	1.601	1.601	1.601	1.334
HRVATSKA											
Godišnja naknada za RR link u EUR		EUR/HRK		22.10.2014.		7,66					
Širina kanala / Frekvencijski opseg		6GHz	7GHz	11GHz	13GHz	15GHz	18GHz	23GHz	26GHz	28GHz	38GHz
7MHz		274	274	274	219	110	110	110	55	55	55
14MHz		548	548	548	439	219	219	219	110	110	110
28MHz		1.097	1.097	1.097	877	439	439	439	219	219	219
56MHz		2.193	2.193	2.193	1.755	877	877	877	439	439	439
BUGARSKA											
Godišnja naknada za RR link u EUR											
Širina kanala / Frekvencijski opseg		6GHz	7GHz	11GHz	13GHz	15GHz	18GHz	23GHz	26GHz	28GHz	38GHz
7MHz		287	287	107	107	107	107	107		107	14
14MHz (13,75MHz at 18GHz)		574	574	214	214	214	210	214		214	29
28MHz (27,5MHz at 18GHz)		1.148	1.148	428	428	428	421	428		428	57
40 MHz		1.640	1.640	612	612	612	612	612		612	82
56MHz (55MHz at 18GHz)		2.296	2.296	857	857	857	842	857		857	114
MADARSKA											
Godišnja naknada za RR link u EUR		EUR/HUF		22.10.2014.		306,56					
Širina kanala / Frekvencijski opseg		6GHz	7GHz	11GHz	13GHz	15GHz	18GHz	23GHz	26GHz	28GHz	38GHz
7MHz		368	368	184	146	146	146	111		111	88
14MHz		737	737	368	293	293	293	221		221	176
28MHz		1.473	1.473	737	585	585	585	443		443	353
56MHz		2.946	2.946	1.473	1.171	1.171	1.171	886		886	706
CRNA GORA											
Godišnja naknada za RR link u EUR (za dva zauzeta opsega centralne frekvencije i za vrednost boda 1,95 EUR za 2013)											
Širina kanala / Frekvencijski opseg		6GHz	7GHz	11GHz	13GHz	15GHz	18GHz	23GHz	26GHz	28GHz	38GHz
7MHz		273	273	273	218	218	164	164	164	82	82
14MHz		546	546	546	437	437	328	328	328	164	164
28MHz		1.092	1.092	1.092	874	874	655	655	655	328	328
56MHz		2.184	2.184	2.184	1.747	1.747	1.310	1.310	1.310	655	655